

În absența maștrilor

In the Masters' Absence

Nedumeriri (Uncertainties) is the title of Ovidiu Baron's first collection of short stories, published this year at the InfoArt Media Publishing House from Sibiu. One of the main qualities of Baron's prose is that, though visibly and convincingly young and authentic, it does not resemble any of the manners of his generational fellows; that is, it does not share the aesthetic ideal of "authenticism" of the so-called "generation 2000". As a matter of fact, his elective masters, the authorities who might constitute his own "anxiety of influence", are hardly traceable - they are not certainly the American beatniks, as for most of the other prose-writers of the "generation 2000", but neither are they the Romanian post-war great writers such as Marin Preda or Ștefan Bănulescu. All in all, with all their slight uncertainties, Ovidiu Baron's short stories introduce a new manner of the Romanian young prose.

Keywords: contemporary Romanian prose, Ovidiu Baron, Marin Preda, Ștefan Bănulescu

Institution's address: Bd-ul Victoriei, nr. 5-7, Sibiu, 550024, România, tel: +40-(269) 21.55.56, fax: +40-(269) 21.27.07, e-mail: litere@ulbsibiu.ro, web: <http://litere.ulbsibiu.ro>

Personal e-mail: rvancu@yahoo.com

Un debut în proză atât de atipic în context, încât îți vine greu să-l numești pe autorul acesteia douămiist, este cel al lui Ovidiu Baron, cu volumul de proză scurtă *Nedumeriri*. Autorul, născut la Râmnicu Vâlcea în 1976 și copilărit la pitoreștii Frâncești ai Mănăstirii dintr-un lemn, nu este totuși, așa cum poate că o stereotipie privitoare la prozatorii posesori de copilărie la țară ne-ar putea determina să ne așteptăm, un mitograf al sufletului locului, nu elaborează glose și marginalii afective pe seama fabulosului folcloric autohton, nu dă prea multe parale pe zugrăvirea pastelată și irizată mitico-magic a peisajului-stare de suflet din lunca Bistriței frânceștene. Și, cum un reflex clasic de lectură în cazul unui debutant pretinde identificarea afinităților lui electiv, efective și selective (tripticul asonant de mai sus e un tribut pentru Șerban Foarță, firește), a filiației majore, a

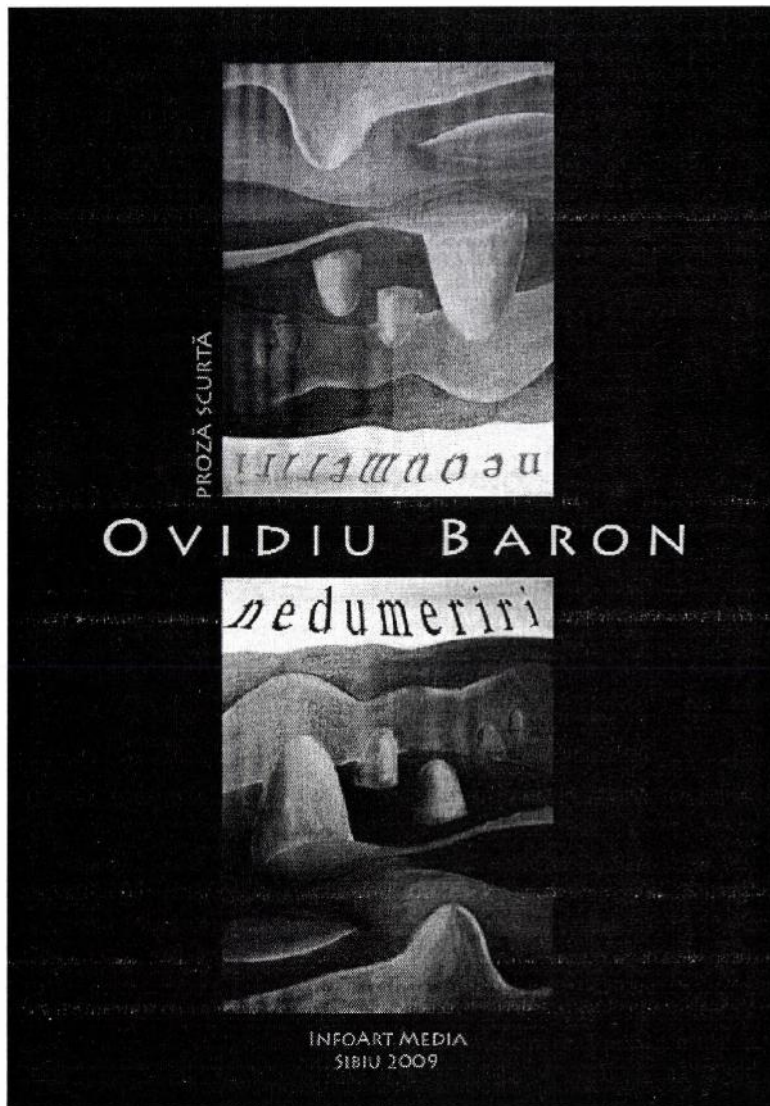
genului proxim, adică în ultimă instanță a maștrilor la care debutantul probabil că încă mai uceniceste, reiese din capul locului că acest gen de inevitabil detectivism ontogenic nu prea are șanse să-și mulțumească în cazul de față Watson-ul, necum Holmes-ul. Cu toate acestea, exercițiul e util, pentru că definește, fie și în negativ, prin absențe, dacă nu prin prezențe, formula prozelor (scurte, nu-i vorba) din *Nedumeriri*.

Înainte să purcedem la repede ochire a maștrilor, să vedem însă despre ce anume scrie Ovidiu Baron în câteva dintre cele douăzeci de texte care-i alcătuiesc volumul de debut. În *Alegere* cinci studenți la Litere, trei băieți și două fete, merg cu corturile în spate spre Lacu Roșu, sunt luați de pe drum într-un camion din care câțiva muncitori aruncă nisip pe asfaltul acoperit de polei - într-o vreme a anului în care în restul țării e căldură toridă -, fetele nervoase se ciondănesc benign cu muncitorii vinovați, din punctul feminin de vedere, de vremea rece și ploioasă, ajung fără

incidente contondente la Lacu Roșu, în cursul nopții ploaia răzbate prin cort, studentul narator pleacă enervat de lipsa de reacție a vecinului de cort ocolit de apa infiltrată, ajunge la echivalentul crâșmei gării (Lacu Roșu nu are, cum se știe gară - fiind așadar vorba de singurul stabiliment suficient de filoproletar pentru a rămâne deschis toată noaptea, precum crâșmele gărilor), cere o sticlă de rom și un pahar și, așezat la o masă din spate, observă flirtul teșhetăresei tinere și urâte cu unul dintre muncitorii din camion - și filmul se oprește aici. În *Străbunicul avea un picior de sărbătoare* e reconstituită aproape arheologic, din câteva cioburi, viața amoroasă și de cuplu a străbunicului și a străbunicii, cu mai micile și mai marile ei derapaje, din punctul de vedere al unui narator-copil („Bâzdârâc” îi spune străbunicul lui) care, bineînțeles, nu înțelege prea multe. În *Baba. O poveste cenușie* (una dintre piesele de rezistență ale *Nedumeririlor*), același narator-student caută gazdă în Sibiu, la începutul anului universitar, și, după o încercare ratată la un moș care deținea o cameră fără bucatărie și baie undeva în apropierea facultății și cerea pentru ea un preț neconsecvent cu raportul calitate-preț, eșuează în subsolurile infernale ale coșmeliei unei babe, cum altfel, tot infernale, delicios de infernale. În *Călător de ocazie*, studentul face autostopul dinspre sat spre gară, vrând să scutească cei opt kilometri de mers pedestru, și e luat de o Dacie al cărei șofer e palavrăgiul arhetipal. Studentul ajunge apoi, în *Fața mea e fața lui* (altă piesă de rezistență), recepționar într-un hotel de pe Coasta de Azur, unde, printre plictiselile și meschinăriile tipice profesiei cu pricina, primește de la sora lui cea mică un telefon prin care e anunțat de moartea tatălui, fără ca tragedia familială să aibă numai de câțiva reverberație imediată în conștiința lui, anesteziată de schema rutinieră cotidiană (remarcabil construit și condus narativ este aici antisentimentalismul, ba chiar cinismul quasi-meursaultian al naratorului).

E limpede din rezumatele de mai sus că, după cum spuneam deja în primul paragraf, Baron

refuză, aproape programatic, încadrarea lui în acea clasă de prozatori care etalează la polul plus măștrii ai topografiei mitice și geografiei fabuloase, cartografiind neîncetat spații imagine cu referent mai mult sau mai puțin real, cum sunt Dicomesia lui Ștefan Bănulescu, Bărăganul lui Fănuș Neagu sau Dobrogea lui Ovidiu Dunăreanu (pentru ca la polul minus al acestei clase să se aglomereze până la indistinție, polipier aproape, subclase și subspecii de prozatori - cu cât mai puțin înzestrați, cu atât mai prolifici -, convinși că descrierea geniului real al locului descris musai că îi transmută și pe ei în genii la fel de reale. Cum fiecare județ are cel puțin zece asemenea barzi și rapsozi locali, aritmetica elementară, dar și încrederea în vocația strict sanitară a criticii lui Alex. Ștefănescu ne încredințează că domnia-sa ar putea scrie încă o carte, la fel de rea în cerul gurii, precum „Cum te poți rata ca scriitor. Câteva metode sigure și 250 de cărți proaste”, indexând pur și simplu numai aceste

subclase și subspecii. Se prea poate ca și din oroare față de acești netalentați, dar cât de convingși de geniul lor!, monografiști ai plaiurilor naționale să fi evitat tânărul nostru formula respectivă de proză). Lipsit de fraza artistă a măștrilor sus-pomeniți, și în același timp prea inteligent pentru a nu-și intui exact resursele, Baron se orientează către o altă modalitate a prozei, nu atât artistă și colectivităii (interesată, adică, de mediile colectivității), cât mai degrabă burgheză și individualistă; e, prin urmare, mai interesat de el însuși decât de alții, și de adevăr mai degrabă decât de frumos – personajul lui nu e nici satul în întregime lui, nici un individ care-și construiește identitatea prin raportare la lumea satului, ci e un evadat din acel mediu; e rural numai prin toposul copilăriei, prin detaliul nașterii la țară, însă aspirațiile lui sunt urbane, ba chiar occidentale – dacă prima evadare, cea minoră, e în spațiul universitar al Sibiului, cea majoră se produce o dată cu ajungerea în Franța cosmopolită a Coastei de Azur. În fapt, avem sub ochi un adolescent (mă rog, post-adolescent) care se simte situat în fals și încearcă să-și lămurească natura adevărată a propriului eu. Nimic, așadar, din supratemele prozei „rurale”; încă din volumul de debut, Baron intuieste prin urmare adecvat natura reală a materiei epice profitabile pentru proza lui. (Oare nu Gide spunea că geniul înseamnă corecta intuire a resurselor? Ceea ce, dacă e adevărat, înseamnă că Baron, dacă nu geniu – care nu se mai poartă demult, de altfel, unde mai pui că istoria ne-a învățat că nici nu prea e cine știe cât de recomandabil să-l ai –, atunci batâr talent neapărat are, și, o dată cu talentul, și inteligența justei lui cultivări.)

Observație care taie orice fel de avânt posibil și în cazul celei de-a doua idiosincrazii privitoare la prozatorii de extracție rurală, anume aceea a situării lor în inconturnabila descendență a prozei lui Marin Preda. Sigur, pentru privirea superficială, pentru privirea care se oprește la suprafața textului, ceea ce se distinge mai întâi, în acele (puține) texte din *Nedumeriri* accentuat „rurale” (se înțelege acum, cred, de ce pun cuvântul în ghilimele), e o atmosferă vag moromețiană, rezultată din edificarea discretă a unei mici mitologii personale, oarecum izomorfă cu mitologia lumii din Siliștea-Gumești. Însă cititorul atent înțelege imediat că nu de o mitologie a vreunui sat anume e vorba aici, ci de mitologia copilăriei în genere; mai mult, naratorul-copil (pentru că prozele „rurale” sunt amintirile din copilărie ale cărții), deși se plasează fără nici un fel de menajamente sau de dubii pe o treaptă a

inteligenței superioară tuturor celorlalte personaje, nu e vreun Niculae Moromete de Frâncești, pur și simplu pentru că el se simte dintr-un alt film, viața lui e altundeva, aiurea, nu aici, în copilăria rurală la carei timp impus e nevoit să-l parcurgă. Asemănarea cu Preda, câtă e, e numai de decor; însă și scenariul, și regia sunt cu totul altele.

Așadar, Fănuș nu, Bănulescu nu, și nici pomeneală de vreun alt maestru al geografiilor fabuloase (bucata care se cheamă *Istrati* n-are nici o legătură cu prozatorul brăilean sau cu vreo operă de-a lui); de asemenea, nici Preda & comp. nu se constituie într-o veritabilă sursă de anxietate a influenței. Și, de fapt, oricâte alte modele eventuale de proză majoră am căuta, nu cred că vom reuși să identificăm una decisivă pentru configurația prozei din *Nedumeriri*. Proza lui Ovidiu Baron se desfășoară, de la bun început, în absența măștrilor. Se naște, altfel zis, gata matură. Ba poate chiar prea matură – pentru că, dacă am a-i reproșa ceva, e fără îndoială absența ironiei și a auto-ironiei, calități *sine qua non* ale oricărei proze serioase. Fără a face paradoxuri, aș spune că seriozitatea aceasta a ironiei îi lipsește prozei lui Ovidiu Baron tocmai pentru că se ia prea în serios, într-atât de în serios, că uneori (foarte rar, ce-i drept) poate să-ți fie chiar nesuferită; însă și se face imediat la loc simpatică, dacă te gândești că stătoșenia și seriozitatea ei seamănă cu bătoșenia unui adolescent care își îngroșă glasul ca să pară cu totul adult. Căci ieșirea din adolescență mi se pare a fi supratema prozei lui (altfel, matură stilistic): personajele, mai mult decât să observe lumea, se observă pe ele însele, fac uneori lungi autoscopii tipic adolescentine, își analizează (niciodată psihanalizează) visele, povestesc întâmplări de început de studenție etc. Edifică, altfel (jungian) spus, mandale. Un bun prozator, care are fără îndoială de unde crește.

Bibliography

1. Ovidiu Baron, *Nedumeriri*, Editura InfoArt Media, Sibiu, 2009, 223 p.